

УДК 378.147:054.6:373.62

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ АВТОМОБІЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

Рідкозубова С. О.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Україна,
Харків

У статті розкривається проблема професійної підготовки іноземних студентів автомобільного профілю. Зазначається, що інтерактивні технології підвищують інтерес майбутніх інженерів до співробітництва, розширюють межі спілкування між кваліфікованими фахівцями автомобільного профілю. Рефлексія відбувається через взаємодію між учасниками, співпрацю й взаємне обговорення професійних ситуацій. Під впливом інтерактивних прийомів і методів, вправ розкривається комунікативний потенціал іноземних студентів, усуваються перешкоди міжкультурної взаємодії. У роботі з іноземними студентами найбільш ефективними виявилися ділові ігри, які дозволяють засвоїти вимоги до професійної діяльності, розкрити власний потенціал.

Ключові слова: професійна підготовка фахівців автомобільного профілю, вищий технічний навчальний заклад, іноземні студенти, інтерактивні технології, професійні комунікативні вміння.

Редкозубова С. А. Роль интерактивных технологий в формировании профессиональных коммуникативных умений иностранных студентов автомобильного профиля / Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет, Украина, Харьков

В статье раскрывается проблема профессиональной подготовки иностранных студентов автомобильного профиля. Отмечается, что

интерактивные технологии повышают интерес будущих инженеров к сотрудничеству, расширяют границы общения между квалифицированными специалистами автомобильного профиля. Рефлексия осуществляется через взаимодействие между участниками, сотрудничество и взаимное обсуждение профессиональных ситуаций. Под влиянием интерактивных приемов и методов, упражнений раскрывается коммуникативный потенциал иностранных студентов, ликвидируются препятствия межкультурного взаимодействия. В работе с иностранными студентами более эффективными явились деловые игры, которые позволяют усвоить требования к профессиональной деятельности, раскрыть собственный потенциал.

Ключевые слова: профессиональная подготовка специалистов автомобильного профиля, высшее техническое учебное заведение, иностранные студенты, интерактивные технологии, профессиональные коммуникативные умения.

Ridkozubova S. A. The role of interactive technologies in formation of professional communicative abilities of foreign students automobile Profile / Kharkiv National Automobile and Highway University, Ukraine, Kharkiv

The article reveals the problem of training of foreign students of motor profile. It is noted that interactive technologies increase interest future engineers to cooperate, expand the border communication between team or trained technician car profile. Reflection is carried out through cooperation between participants, cooperation and mutual discussion of professional situations. Under the influence of interactive techniques and methods, exercise revealed communicative potential of foreign students, the obstacles are eliminated intercultural interaction. In the work with foreign students were more effective business simulations that allow you to learn the requirements of professional activity, to reveal its own potential.

Keywords: training spetsilistov car profile, higher technical educational institution, foreign students, interactive technology, professional communication skills.

Вступ. У Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) наголошується про те, що головним завданням вищої школи є створення умов для самореалізації і саморозвитку студентів у різних видах діяльності. З огляду на сьогоднішній день слід відзначити, що, по-перше, останнім часом контингент вітчизняних вишів доповнюється за рахунок іноземних студентів, однак, як свідчить досвід практики, професійна підготовка таких студентів потребує більших зусиль як самих студентів, так і викладачів. По-друге, арсенал педагогічних засобів для поліпшення ефективності навчально-виховного процесу широко описується в педагогічній пресі, однак у практиці підготовки іноземних студентів використовується ще не в достатній мірі. По-третє, в професійній підготовці іноземних студентів технічного профілю існують комунікативні бар'єри, які заважають оволодінню ними професійними компетенціями. На наш погляд, організація співпраці, взаємопідтримки у студентському середовищі, створення комфортних умов для саморозвитку й самовдосконалення професійного потенціалу сприяють формуванню професійних комунікативних умінь іноземних студентів.

Загальна постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Упровадження інтерактивних технологій у ВТНЗ тісно пов'язане з мовною підготовкою іноземних студентів, під час якої вони вчаться приймати колегіальні рішення стосовно конструювання нових технічних автомобільних засобів пересування, будувати стосунки з колегами в роботі над науково-дослідним проектом, керувати різними ланками виробничо-споживчої сфери діяльності, співпрацювати з висококваліфікованими фахівцями технічного профілю.

Викладачі Харківського національного автомобільно-дорожнього університету у формуванні професійних комунікативних умінь іноземних студентів автомобільного профілю значної ролі надають інтерактивним технологіям. Такий підхід стимулює розвиток професійного інтересу іноземних майбутніх інженерів, сприяє формуванню мовленнєвої компетентності іноземних студентів і викладачів, розвиває потребу у самовдосконаленні, саморозвитку, самовихованні, самоосвіті.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання цієї проблеми, визначення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячена стаття, актуальність проблеми.

Теоретичні й методичні засади інтерактивної освіти, ефективність її впливу на формування особистості ґрунтовно досліджено в працях І. Авдєєвої, О. Губань, В. Зарицька, В. Коломієць, М. Кларіна, О. Пометун, Л. Пироженко, О. Пехоти, Н. Побірченко, Г. Селевка, С. Сисоєвої, Ю. Сидоренко, П. Щербаня та інших, а також закордонними спеціалістами Т. Альберг, К. Бенне, Л. Брандфорд, К. Роджерса, Дж. Стюарт, К. Фопель та інші. Особливості застосування інтерактивних технологій, форм і методів у педагогічному процесі розкрили науковці та педагоги: Л. Асімова, Н. Богомоллова, Ю. Ємельянов, В. Захаров, Е. Михайлова, О. Падалка, В. Платанов, А. Панфілова, Л. Петровська, А. Смолкін, Н. Хрящева та інші.

Формулювання мети статті та завдань – розкрити роль інтерактивних технологій у формуванні професійних комунікативних умінь іноземних студентів у вищому технічному навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням здобутих результатів. Як свідчить досвід практичної діяльності, проведений аналіз наукової літератури [1-8], на формування професійних комунікативних умінь іноземних студентів позитивно впливають інтерактивні технології. На думку О. Пометун, Л. Пироженко, інтерактивна технологія навчання – це така організація навчального процесу, за якої

неможлива неучасть школяра у колективному взаємодоповнюючому, заснованому на взаємодії всіх його учасників у процесі навчального пізнання: або кожен учень має конкретне завдання, за яке він повинен публічно прозвітуватись, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою та перед усім класом завдання. Інтерактивні технології навчання включають в себе чітко спланований очікуваний результат навчання, окремі інтерактивні методи і прийоми, що стимулюють процес пізнання, та розумові і навчальні умови й процедури, за допомогою яких можна досягти запланованих результатів. На відміну від методик, інтерактивні технології не вибираються для виконання певних навчальних завдань, а своєю структурою визначають кінцевий результат [7, с. 23-24].

Структура інтерактивного уроку складається з мотивації, оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів, надання необхідної інформації, інтерактивна вправа – центральна частина заняття, підбиття підсумків, оцінювання результатів уроку. Використання інтерактивних вправ сприяє усвідомленню значущості набуття іноземними студентами умінь, які є основою професійних компетенцій.

Інтерактивні вправи мають дотримуватися регламенту, а саме: інструктування – викладач розповідає учасникам про мету вправи, правила, послідовність дій і кількість часу на виконання завдань, запитує, чи все зрозуміло учасникам (2-3 хв.); об'єднання в групи і розподіл ролей (1-2 хв.); виконання завдання, при якому викладач виступає як організатор, помічник, ведучий дискусії, намагаючись надати учасникам максимум можливостей для самостійної роботи і навчання у співпраці один з одним (5-15 хв.); презентація результатів виконання вправи (3-15 хв.); рефлексія результатів студентами: підготовка презентації отриманих результатів, що досягається шляхом їх спеціального колективного обговорення або за допомогою інших прийомів (5-15 хв.).

З метою мотивації в процесі використання інтерактивних технологій з іноземними студентами проводили бесіди, демонстрували наочність, організовували мозковий штурм, мікрофон, криголам, створювали проблемні ситуації, які викликали здивування, подив, інтерес до змісту знань та процесу їх отримання. У такий спосіб розвивали в майбутніх інженерів прагнення вдосконалювати мовний запас, розширювати його технічною термінологією.

Цілком погоджуємося з ученими [1-8], які вважають, що рефлексія є невід'ємним компонентом інтерактивного навчання на уроці. У педагогічній діяльності рефлексія дає можливість учням і вчителю усвідомити, чого вони навчилися; пригадати деталі свого досвіду й отримати реальні життєві уявлення про те, що вони думали і що відчували, коли вперше зіткнулись з тією чи іншою навчальною технологією; оцінити рівень розуміння та засвоєння навчального матеріалу і спланувати чіткі реальні кроки його подальшого опрацювання; порівняти своє сприйняття з думками, поглядами, почуттями інших й інколи скоригувати певні позиції; як постійний елемент навчання привчати людину рефлексувати в реальному житті, усвідомлюючи свої дії та прогнозуючи подальші кроки; учителям – побачити реакцію учнів на навчання та вносити необхідні корективи.

У нашому випадку рефлексію здійснювали в різних формах: у вигляді індивідуальної роботи, роботи в парах, групах, дискусії, в письмовій та усній формі, складання порт фолію, написання щоденника самоспостереження. Рефлексія завжди містить кілька елементів: фіксація того, що відбулось, визначення міркувань та почуттів щодо отриманого досвіду, плани на майбутній розвиток. Доцільним є обговорення того, з якою метою робили вправу, які думки вона викликала, які почуття виникли, чому особисто навчилися, чому хотіли б навчитись у подальшому.

У дослідженні ми посилаємося на класифікацію мовленнєвих умінь, запропоновану В. Коломієць:

1. Мовленнєві уміння, необхідні для озвучення мови: а) уміння володіти різноманітними властивостями голосу (силою, висотою, темпом, рухливістю, гучністю); б) уміння володіти нормативною дикцією, характерною для усного мовлення; в) уміння підпорядковувати правильне дихання структурі й логіці висловлення.

2. Мовленнєві уміння, необхідні педагогові для передачі авторської чи власної думки: а) уміння добирати адекватні до задуму слова; б) уміння конструювати речення (висловлення) відповідно до норм мовлення; в) уміння моделювати інтонацію, адекватну структурі і змісту речення (висловлення); г) емоційно-образні мовленнєві уміння, за допомогою яких здійснюється емоційно-експресивний вплив на слухача (рольовий вплив).

3. Мовленнєві уміння, за допомогою яких здійснюється корекція поведінки і діяльності людини: а) уміння оперативно і доцільно включатися у мовленнєву взаємодію, що диктується певною ситуацією; б) уміння передбачати результати мовлення (ефективність мовлення у структурі педагогічної діяльності); в) уміння коригувати мовленнєву діяльність (мовлення ↔ мовлення); змінювати не лише якісний рівень мовлення, а і його адекватність до поставлених завдань.

У формуванні професійних комунікативних умінь іноземних студентів важливу роль відіграє дидактична гра, котру слід розглядати як творчу діяльність студентів вищих навчальних закладів у спеціально змодельованій ситуації, спрямованій на розвиток професійно-мовленнєвих умінь, необхідних в реальних умовах, та на органічний розвиток артистичних умінь, котрі проявляються в різних жанрах і видах мовленнєвої діяльності (В. Коломієць). У ході застосування дидактичних ігор ми враховували їх певні особливості: в іграх імітуються вимоги до професійної діяльності; гра виступає засобом розвитку творчих умінь, ініціативи, творчої переконливості майбутніх фахівців; у грі домінує педагогічна мета, ігрова ситуація лише виступає фоном; у грі поєднується

навчальна діяльність і прогнозована реальна професійна діяльність; основою гри є взаємодія учасників, яка неможлива без спілкування і розвитку комунікативних умінь.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Роль інтерактивних технологій у формуванні професійних комунікативних умінь іноземних студентів полягає в тому, що рефлексія відбувається опосередковано через взаємодію між учасниками, співпрацю й взаємне обговорення професійних ситуацій. Усвідомлення й розуміння потенційних можливостей у студентів-іноземців здійснюється під впливом інтерактивних прийомів і методів, вправ. У роботі з іноземними студентами найбільш ефективними виявилися ділові ігри, які дозволяють засвоїти вимоги до професійної діяльності, розкрити власний потенціал. Особливостями роботи з іноземними студентами є активізація їхнього потенціалу на оволодіння сукупністю професійних, комунікативних, мовних умінь, сприяння адаптації до нових вимог ВТНЗ, місця перебування, проживання в гуртожитку.

Перспективним напрямом подальшого вивчення проблеми є розробка педагогічних умов формування професійних комунікативних умінь іноземних студентів у процесі мовної підготовки.

Література:

1. Губань О. Інтерактивні методи у виробничому навчанні учнів професійно-технічних училищ /О. Губань // Світло. – 2003. – № 1. – С. 79-82.
2. Інтерактивні вправи та ігри. – Харків: Вид. група «Основа», 2011. – 144 с. – (Серія «Адміністратору школи»).
3. Інтерактивні тренінги з формування ключових і предметних компетентностей: навч.-метод. посіб. / уклад.: В. Г. Зарицька та ін. – Донецьк: Витоки, 2009. – 68 с.

4. Коломієць В. С. *Формування професійних мовленнєвих умінь у студентів іноземного походження засобами комплексних дидактичних ігор: автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»* / В. С. Коломієць. – Київ, 2001. – 20 с.
5. Падалка О. С. *Педагогічні технології: навч. посіб. для вузів* / О. С. Падалка. – Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 1995. – 252 с.
6. Побірченко Н., Коберник Г. *Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій* / Н. Побірченко, Г. Коберник // Початкова школа. – 2004. – № 10. – С. 8-10.
7. Пометун О. І. *Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник* / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. – К.: Вид-во А. С. К., 2004. – 192 с.
8. Рибалко Л. С. *Методолого-теоретичні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя (акмеологічний аспект): [монографія]* / Л. С. Рибалко. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2007. – 443 с.

References:

1. Huban O. *Interaktyvni metody u vyrobnychomu navchanni uchniv profesiino-tekhnichnykh uchylushch* / O. Huban // Svitlo. – 2003. – № 1. – S. 79-82.
2. *Interaktyvni vpravy ta ihry*. – Kharkiv: Vyd. hrupa «Osnova», 2011. – 144 s. – (Seriia «Administratoru shkoly»).
3. *Interaktyvni treninhy z formuvannia kliuchovykh i predmetnykh kompetentnostei : navch.-metod. posib. / uklad.: V. H. Zarytska ta in.* – Donetsk: Vytoky, 2009. – 68 s.
4. Kolomiets V. S. *Formuvannia profesiinykh movlennievyykh umin u studentiv inozemnoho pokhodzhennia zasobamy kompleksnykh dydaktychnykh ihor: avtoref. dys. na zdobuttia kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 «Teoriia i metodyka profesiinoi osvity»* / V. S. Kolomiets. – Kyiv, 2001. – 20 s.

5. Padalka O. S. *Pedahohichni tekhnolohii: navch. posib. dlia vuziv* / O. S. Padalka. – Kyiv: Vyd-vo «Ukrainska entsyklopediia» imeni M. P. Bazhana, 1995. – 252 s.
6. Pobirchenko N., Kobernyk H. *Interaktyvne navchannia v systemi novykh osvitnikh tekhnolohii* / N. Pobirchenko, H. Kobernyk // *Pochatkova shkola*. – 2004. – № 10. – S. 8-10.
7. Pometun O. I. *Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia: nauk.-metod. posibnyk* / O. I. Pometun, L. V. Pyrozhenko; za red. O. I. Pometun. – K.: Vyd-vo A. S. K., 2004. – 192 s.
8. Rybalko L. S. *Metodoloho-teoretychni zasady profesiino-pedahohichnoi samorealizatsii maibutnoho vchytelia (akmeolohichniy aspekt): [monohrafiia]* / L. S. Rybalko. – Zaporizhzhia: ZDMU, 2007. – 443 s.